

Prahan Quadriennale

Lavastustaide polttopisteessä

Prahan Quadriennalen avajaiskutsuilla: tšekkiläinen lavastaja Karel Dudic, vas. suurlähettiläs Joel Toivola, sekä lavastajat Pekka Heiskanen ja Juha Lukala.

Prahan Quadriennalesta on tullut tärkein kansainvälinen lavastustaiteen ja teatteriarkkitehtuurin tapahtuma. Parhaillaan avoimena olevassa kolmannessa Quadriennalessa on edustettuna 28 maata, mm. Suomi. Palkinnoille pääsivät tällä kertaa Neuvostoliitto, joka voitti Kultaisen trigan sekä englantilainen lavastajaryhmä, joka sai omakseen skenografian kultamitalin.

Näyttelyn tammikuun 7. p:nä tapahtuneissa juhlallisissa avajaisissa olivat mukana Suomen osaston pääkomissaari, Turun Kaupunginteatterin lavastaja Juha Lukala sekä Kansallisteatterin lavastaja Pekka Heiskanen ja ohjaaja Taisto Bertil Orsmaa. He kertoivat, että näyttelyn 280 pienoismallista saattoi hyvinkin tehdä johtopäätöksiä lavastustaiteen ja teatteriarkkitehtuurin nykyvirtauksista. Sellaisia ovat mm. luonnonmateriaalien runsas käyttö, puun käytön voisi sanoa olevan jopa huipussaan.

Myös kansalliset piirteet tulivat selvästi näkyviin ja niiden vertailu oli kiinteää. Pekka Heiskanen viittasi kahteen äärimmäisyyteen: englantilaisten hienostuneeseen, mutta jotenkin kovaan lavastuskäsitykseen ja Neuvostoliiton lavastajien herkkään asennoitumiseen lavastuksien toteutuksissa.

Valot ja niiden käyttö ovat jatkuvasti ratkaisevia tekijöitä lavastuksissa. Siitä oli näyttelyssä paljon esimerkkejä.

Näyttelyn yhteydessä pidetyissä keskusteluissa oli pääteemanäkökulmana koulutus, jonka metodeja ja tuloksia voitiin konkreettisesti tarkastella lavastuskoulujen näyttelyssä, jolle oli varattu tilaa 450 m². Työt olivat oppilaiden diplomitoita ja niiden valossa voidaan koulutusta pitää varsin korkeatasoisena. Erityisesti DDR:n, Münchenin lavastajakoulun ja belgialaisen Serge Creuzin lavastuskoulun työt kertoivat suomalaisten mukaan hyvin korkeasta ammattipätevyydestä.

Keskusteluissa sivuttiin myös monia sekä lavastustaiteeseen että teatteriin yleensä liittyviä ongelmia. Amerikkalaisten suuren pulmana on riippuvuus kaupallisesta teatterista eli miten selviytyä kustannuspuolesta. Teatteritalot saadaan esimerkiksi lahjoituksina, mutta käyttökustannukset on hankittava pääasiallisesti lipputuloilla.

Joe Melzner, vanha amerikkalainen 'lavastajakonkari', kuten Juha Lukala sanoi, oli sitä mieltä, että amerikkalaisten lavastajien olisi pyrittävä puhtaisiin, taiteellisesti selkeisiin ratkaisuihin tähänastisen yllettömän rikasmuo-

toisen lavastuksen sijaan. Melzner itse on valoilla lavastajana USA:n tunnetuimpia. Kiinalais-syntyinen amerikkalainen Cho Ming Lee, joka jo 'puhdistanut' paljon amerikkalaista lavastusta, ei ollut esityksessään kajonnut tähän asiaan. Häneltä oli näyttelyssä pienoismalli Boris Godunovin lavastukseksi, ja se oli jäänyt suomalaisten mieleen erityisesti sen vuoksi, että se oli heistä hämmästyttävän lähellä venäläistä näkemystä.

Neuvostoliiton osastossa esiteltiin mm. musiikkiteatterin lavastuksia. Niitä oli tehnyt mm. Komsomol-teatterin lavastaja Wladimir Makushenko, joka oli pyrkinyt tyyliä, pelkistettyyn, teatterinomaiseen lavastukseen. David Borovski taas oli tehnyt realistista teatterilavastusta uudella tavalla siten, että yksi lavastuselementti oli hallitseva ja tällaisena hänen lavastuksensa poikkesivat neuvostoliittolaisen teatterilavastuksen yleisistä linjoista. Sama piirre oli havaittavissa suomalaisten lavastajien mukaan myös monien muiden maiden lavastustaiteilijain töissä Quadriennalessa.

Tšekkoslovakiassa on Quadriennalella oma 600 m² suuruinen osastonsa. Huomiota herättäviä olivat Josef Svobodan Wagnerin oopperoiden lavastukset sekä myös lavastustaiteen opettajana toimivan Ladislav Vychodilin työt.

Suomen osasto on tässä tammikuun 28. p:nä sulkeutuvassa Quadriennalessa Pohjoismaiden suurin Ruotsin ohella. Pienoismalleja on 15, luonnoksia eli puku- tai lavastusmaalauksia tai piirroksia 65 sekä noin 60 valokuvaa. Ammattitaidossa emme Heiskanen ja Lukalan mukaan jää jälkehen. Sen sijaan meiltä puuttuvat taloudelliset resurssit lavastustaiteemme esille tuomiseen yhtä loistokkaasti kuin esimerkiksi englantilaiset jotka olivat käyttäneet paljon kallista akryyliä.

Näyttelyämme pyydettiin DDR:ään jonka näyttely vastavaroisesti nähtäisiin Suomessa, mikäli suomalaiset lavastajat voivat taloudellisesti DDR:n näyttelyn toteuttaa. Quadriennalessa on mukana kymmenen suomalaista lavastajaa, heidän joukossaan kaksi naista: Tove Ahlbäck ja Anneli Queflander. Lavastajina naisia on vähemmän, mutta silloin he ovat korkeaa luokkaa, sanoi Pekka Heiskanen.

Teatteripukujen suunnittelijoina naisia sen sijaan on paljon ja yksi heistä, unkarilainen Judit Schäffer sai tässä Quadriennalella hopeamitalin Japanin viudessa pukusuunnittelun kultamitalin.

Teatteriarkkitehtuurin kultamitali meni Ranskaan. (IA)